

Ezop, Sapfo, Anakreon

Otázky na úvod...

1. Objasněte pojem antika (antická kultura).
2. Co víte o osobnosti Ezopa na základě dosavadního studia?
3. Do jakého období řecké kultury spadá Ezopova tvorba?
4. Které jiné další osobnosti a literární díla tohoto období znáte?

Ezop (z řeckého Aisopos)

6. století př. n. l.

Působil v Řecku asi v 6. století př. n. l. Pocházel údajně z Malé Asie, žil v Athénách a na ostrově Samos.

O jeho životě toho není příliš známo, narodil se pravděpodobně jako otrok thráckého nebo fryžského původu. Po propuštění z otroctví hodně cestoval. Procestoval Řecko, Babylonii a Egypt. Některé zdroje uvádějí, že byl po celý život velmi nemocen, jiné, že byl mrzák a fyzicky chorý.

Podle pověsti byl Ezop křivě obžalován ze svatokrádeže a v Delfách odsouzen k smrti. Údajně byl shozen ze skály do propasti.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

www.wikipedia.cz

Ezop

Tvůrce: Diego Velázquez (1599-1660) – olej na plátně

ZAÍMAVOST – LEGENDA O PROPUŠTĚNÍ Z OTROCTVÍ

Jedna z neznámějších legend o životě Ezopa vypráví o jeho pánovi, který se jednoho dne při nějaké slavnosti směle vsadil o všechno své bohatství, že vypije moře. Druhého dne, když se probudil, uvědomil si svůj omyl a povolal k sobě Ezopa. Ezop byl prý velmi moudrý, sečtělý a nápaditý člověk. Hned vymyslel, jak svému pánovi pomoci.

V určenou dobu oba sešli na mořské pobřeží, kde už čekal dav lidí, zvědavých na to, jak Ezopův pán splní svou část sázky - vypije moře. Ezop před ně předstoupil a řekl, že jeho pán klidně celé moře vypije, ale musí to být skutečně jenom to moře. Všechny řeky i jezera, která stékají do moře, musí nejprve zmizet, jinak nebude jeho pán schopen splnit to, co řekl. A protože nikdo nevěděl, jak nechat zmizet všechny řeky a jezera, ze sázky sešlo a Ezopův pán si mohl ponechat svůj majetek.

Aby se za tuto pomoc Ezopovi odměnil, dal mu svobodu.

(www.wikipedia.cz)

Diskutujte o tom, jaké vlastnosti mohl Ezop dle této legendy mít?

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EZOPOVA TVORBA (v překladu Václava Bahníka)

V paměť budoucích věků se Ezop zapsal jako objevitel a první tvůrce bajky. Mnohé z nich vešly natrvalo do evropské literatury a moderní čtenář je zná ze zpracování La Fontainova, Lessingova a Krylovova.

(Dagmar Bartoňková, Svět ezopských bajek)

Liška a hrozny

Když uviděla hladová liška, jak z révy pnoucí se po stromě visí hrozny, chtěla se k nim dostat, ale nebylo to možné. Šla od nich pryč a pro sebe si povídala: „Jsou nezralé.“

Tak i mezi lidmi někteří, když nejsou schopni dosáhnout úspěchu, protože jim chybí síla, svádějí vinu na okolnosti.

Želva a zajíc

Želva a zajíc se přeli o tom, kdo je z nich rychlejší. Dohodli si čas a místo závodu a dali se do běhu. Zajíc se spoléhal na svou rychlost, na běh moc nemyslel, lehl si vedle cesty a zdřímł si. Želva si byla vědoma své pomalosti, bez ustání běžela, předběhla spícího zajíce a dostala cenu za vítězství.

Bajka ukazuje, že úsilí často vítězí nad schopnostmi, jsou-li zanedbávány.

Žena a slepice

Jedna vdova měla slepici a ta jí každý den snášela vajíčko. Žena se domnívala, že bude-li jí dávat víc žrát, slepice bude snášet dvakrát denně. A tak to dělala, ale slepice ztloustla a nesnášela pak už ani jednou denně.

Bajka ukazuje, že mnozí lidé toužící po přílišném zisku ztrácejí i to, co měli.

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Se žánrem *bajky* jste se již setkali na základní škole. Podle ezopských textů si připomeňte její znaky a pokuste se o její definici.
2. Považujete některá z *ponaučení za stále aktuální*? Proč?
3. Kteří *jiní autoři* prosluli bajkou?
4. Uměli byste nějakou bajku *převyprávět*?
5. Pokuste se za domácí úkol napsat vlastní bajku na jedno z ezopských mravních ponaučení. Přečtěte ji spolužákům a okomentujte.

Sapfo [Sapfó]

(přelom 7. a 6. století př. n. l.)

Sapfo se údajně narodila v Eresu (Eressos) na ostrově **Lesbos** v Egejském moři a v Mytileně (Mytilini) na stejném ostrově prožila většinu života. Pocházela z aristokratické rodiny, která se angažovala v politickém životě. Provdala se za bohatého kupce z ostrova Andros – Kerkilase, s nímž měla dceru Kleis a po němž zdědila značné jmění. Boje o moc ji roku 604 př. n. l. přiměly k útěku na Sicílii, odkud se vrátila na rodný ostrov krátce před svou smrtí.

S jejím životem je spojena řada legend. S jistotou lze tvrdit, že není pravdou, že z nešťastné lásky ke krásnému Faonovi skočila z Leukadské skály do moře, ačkoli je toto místo dodnes cílem mnoha turistických výprav. Sapfó **vedla dívčí kroužek, který uctíval hudbou a poezií bohyni lásky Afroditu a devět Múz**. Do obecného povědomí se Sapfó zapsala upřímnou a citovou náklonností ke členkám svého kroužku, která vyzařuje z dochovaných písní a básní.

(www.wikipedia.cz)

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

K zamyšlení na úvod ...

Ale největší části vděčí Sapfino jméno za svou slávu dávnému podezření z nemravné lásky, a to přes všechny novověké pokusy očistit Sapfu od tohoto podezření. A na tom stavu sotva bude lze co podstatně měnit, neboť je vskutku nutno překlenout vzdálenost půltřetího tisíciletí, chceme-li Sapfině osobnosti alespoň trochu porozumět; a plně jí dnešní člověk neporozumí asi nikdy.

(Ferdinand Siebitz v doslovu ke knize Sapfo: Písně z Lesbu)

MODLITBA K AFRODÍTĚ

*Afrodíto na zdobném trůně, věčná,
dcero Dia předoucí Isti, ó prosím,
nepokořuj trudy a útrapami,
paní, mé srdce!*

*Sem přijď, jakos jindy už vyslyšela
hlas mé prosby znějící k tobě z dálky,
vystrojila zlatý svůj vůz a přišla
z otcova domu.*

*Krásní, rychlí vezli tě opeřenci
z nebe středem ovzduší zářivého,
svými křídly víříce hbitě v letu
nad černou zemí.*

*Mžikem byli u cíle. Ty, ó božská,
mělas úsměv na tváři nesmrtelné,
a ty ses mne tázala, co mě bolí,
cože tě volám,*

*po čem opět vášnivým srdcem toužím,
co bych ráda. „Koho má Peitho zase
přivést tvému přátelství? Kdo ti, Sapfó,
působí bolest?*

*Prchá-li ti, brzy tě stíhat bude,
nechce-li tvých darů, však dávat bude,
a když nemiluje, však rychle vzplane,
třebas i nechtíc!"*

*Přijď i nyní ke mně a vysvobod' mě
z těžkých dum a vše, co si přeje míti
splněno mé srdce, mi splň: ty sama
pomoz mi v boji!*

(Překlad Ferdinand Stiebitz)

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Připomeňte si základní rozdíl mezi **lyrikou** a **epikou**.
2. Uveďte dále, ke kterému **žánru poezie** Sappfiny básně patří.
3. Doložte v textu, proč se jedná o **modlitbu**?
4. Pokuste se vysvětlit (event. vyhledejte ve Slovníku antické kultury), jakou roli hrály v řecké mytologie bohyně **Afrodita** a **Peitho**?
5. Jak na vás tato báseň působí?

Anakreon (2. p. bez Anakreonta) (6. století př. n. l.)

Pocházel z města Teos v Iónii. Rodiště opustil po ovládnutí oblasti Iónie Perskou říší a účastnil se kolonizace v Thrákii. Byl **dvorním básníkem tyranů řeckých městských států**. Působil u dvora Polykratova na ostrově Samos. Dále i u dvora tyрана Hipparcha, syna Peisistratova, v Athénách, kde vešel do lidové slovesnosti jako **piják a milovník**, což dokládají zobrazení na keramice. Zemřel v 85 letech ve své vlasti.

Skládal **milostnou poezii**, již vešel ve známost. Vzdělanci Alexandrijského období jej obdivovali pro žertovný tón doplněný znalostí mytologie. Inspiroval Catulla a Horatia.

(www.wikipedia.cz)

Stárnoucí básník se ponenáhlu mění v dvorského básníka Polykratova. Vystupuje na hostinách, při nichž tyran Polykrates zapomínal se svou družinou na denní starosti, a zapomíná na ně i básník. Bojový ráz jeho mladistvé lyriky se trátí. Objevují se básně nové, erotické a pijácké. A to jsou básně, které Anakronta proslavily.

(Radislav Hošek, Oslavujeme Bakcha)

evropský
sociální
fond v ČR

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Víno

(6. století př. n. l.)

*Přines číši, chlapče, hola!
Jedním douškem vyprázdním ji,
nalij vína jenom zpola,
tolik, kolik vody vliji.
Nechť jak jindy, bez hlučnosti
s **Bakchem** krásně rozprávím si.
Hrubých pijatik už dosti,
v nichž se řvaní s křikem mísí
jako u barbarských kmenů.
My jen lehce upíjejme,
hovořme a krásně pějme,
jak je zvykem u **Helénů**.*

Úkoly pro práci s textem v hodině:

1. Jak na vás tato báseň působí?
2. Jedná se o epiku či lyriku?
3. Jmenujte, které **motiv**y stojí v popředí básně?
4. Vysvětlete význam polotučně vyznačených slov. Napomůže vám např. Slovník antické kultury.
5. Vyjádřete dále na základě této básně podstatu **tzv. anakreontské lyriky**.

Anakreontika (anakreontská lyrika)

= lyrika oslavující ženy, víno, zpěv, přátelství

Vzniká v různých obdobích literárního vývoje.

V české literatuře ji pěstovali zejména autoři na počátku národního obrození.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

GYMNÁZIUM
PRACHATICE

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Použitá literatura a zdroje:

Literatura I, Výklad, Scientia, Praha 2003

Literatura I, Výbor textů, Interpretace, Literární teorie, Scientia, Praha 2003

Dějiny literatury od starověku do počátku 19. století, O. K. Soft, Vladimír Prokop

Literatura v kostce pro střední školy, Fragment, Marie Sochrová

www.wikipedia.cz

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:2006_01_21_Ath%C3%A8nes_Parth%C3%A9non.JPG

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Anacreon_Louvre.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Sappho_Ramey_Louvre_RF157.jpg

http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Diego_Velasquez,_Aesop.jpg